

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“ธัมมวิหาร — มีธรรมเป็นเครื่องอยู่”

คำว่า **ธัมมวิหาร** อ่านตามภาษาบาลีว่า **ดัม - มะ - วิ - หา - ระ** มาจากคำ ๒ คำรวมกัน คือ คำว่า **ธัมม** (สิ่งที่มีจริง ๆ ในที่นี้มุ่งหมายถึงกุศลธรรม) กับคำว่า **วิหาร** (เครื่องอยู่) รวมกันเป็น **ธัมมวิหาร** แปลว่า **มีธรรมเป็นเครื่องอยู่, มีกุศลธรรมเป็นเครื่องอยู่, มีคุณความดีเป็นเครื่องอยู่** แสดงถึงผลของการที่มีโอกาสได้ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง จากที่มากไปด้วยอกุศล ถูกอกุศลครอบงำ ก็มีกุศลธรรม เจริญขึ้น คล้อยตามความเข้าใจที่ค่อย ๆ เจริญขึ้น ก็ทำให้เป็นผู้มีกุศลธรรมเป็นเครื่องอยู่ แทนที่จะเป็นอกุศลอยู่เรื่อย ๆ ดังข้อความคัดจากปรมัตถทีปนี อรรถกถา พระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย เถรคาถา นิตานกถาวรรณนา ว่า

“ด้วยศัพท์ว่า ธัมมวิหาระ ในบทว่า ยถาธัมมวิหารีโน นี้ ท่านแสดงถึงการถึงพร้อมด้วยการฟังพระสัทธรรม เพราะเว้นจากการฟังธรรมเสียแล้ว จะไม่มีธรรมเป็นเครื่องอยู่นั้นได้เลย”

กว่าที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะทรงตรัสรู้ นั้น ทรงบำเพ็ญพระบารมี สะสมคุณความดีมาตลอดระยะเวลาถึงสี่อสงไขยแสนกัป เป็นเวลาที่ยาวนานเป็นอย่างยิ่ง ทั้งหมดนั้นไม่ใช่เพื่อพระองค์เอง แต่เพื่อประโยชน์ของสัตว์โลกทั้งปวง ทรงอนุเคราะห์สัตว์โลกด้วยการแสดงพระธรรม ทรงประกาศความจริงให้สัตว์โลกได้มีความเข้าใจถูกเห็นถูกตามความเป็นจริง ถ้าสัตว์โลกไม่ได้ฟังพระธรรม ก็จะไม่สามารถรู้ได้ว่า อะไรถูก อะไรผิด ไม่สามารถน้อมประพฤติในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ไม่สามารถรู้ความจริงของสภาพธรรมที่กำลังปรากฏตามความเป็นจริงได้เลย พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงเตือนให้เห็นว่า อวิชชา ความไม่รู้ ตลอดจนถึงอกุศลธรรมทั้งหลายของแต่ละคนมีมากน้อยเพียงใด ถ้าไม่เริ่มฟังพระธรรมตั้งแต่ในขณะนี้ จะขัดเกลากลิ้งเบาบางลงได้อย่างไร

จะเห็นได้ว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรม เพื่อให้ผู้ฟังผู้ศึกษา ได้พิจารณาไตร่ตรอง ให้เป็นความเข้าใจของผู้ฟังเอง ขอเพียงเป็นผู้เห็นประโยชน์ของการเข้าใจธรรม ซึ่งหมายถึงสิ่งที่มีจริงอยู่ในขณะนี้ ที่ไม่เคยรู้มาก่อนเลยว่าเป็นธรรม เพราะในการฟังการศึกษาพระธรรมนั้น เป็นการศึกษาเพื่อให้เข้าใจสิ่งที่กำลังมีจริงในขณะนี้จริง ๆ ซึ่งตัวสภาพธรรมจริง ๆ นั้น มีลักษณะเฉพาะของตน ๆ โดยไม่ต้องใช้ชื่ออะไร ๆ ก็ได้ แต่ที่มีชื่อหรือใช้ชื่อเรียกนั้น ก็เพื่อบอกให้รู้วากำลังกล่าวถึงอะไรจะได้เข้าถึงตัวจริงของสภาพธรรมที่กำลังกล่าวถึงนั่นเอง เพราะการฟังพระธรรม นอกจากจะต้องมีเรื่องที่กำลังฟังแล้ว ผู้ฟังก็ต้องเข้าใจเรื่องของสภาพธรรมนั้น ๆ ด้วย คือฟังแล้วและเข้าใจในสิ่งที่กำลังฟัง

ขอเพียงฟังให้เข้าใจจริงๆ ฟังพระธรรมให้เข้าใจ เป็นปัญญาของตนเอง สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูก ไปตามลำดับ

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงมีค่ามาก มีค่ายิ่งกว่าทรัพย์สินสมบัติใดๆ ในโลกทั้งปวง ซึ่งถ้าไม่มีโอกาสได้ฟัง ไม่มีโอกาสได้ศึกษา ย่อมไม่มีทางที่จะเข้าใจเลย บุคคลผู้ที่ฟัง ศึกษาด้วยความละเอียดรอบคอบเท่านั้น ถึงจะเข้าใจและได้รับประโยชน์จากพระธรรมอย่างแท้จริง, สิ่งที่ต้องพิจารณาเป็นอย่างยิ่งคือ การฟังพระธรรม เป็นโอกาสที่หายากในชีวิต เป็นการยากมากที่จะได้ฟัง เมื่อมีโอกาสแล้ว ได้พบพระธรรมในแนวทางที่ถูกต้องแล้ว ก็ไม่ควรจะปล่อยโอกาสนั้นให้ผ่านไป ควรตั้งใจฟัง ตั้งใจศึกษาด้วยความเคารพ ไม่ประมาทในแต่ละคำที่ได้ยินได้ฟัง

ขณะที่ฟังพระธรรม ขณะนั้นเป็นกุศล เป็นความดี **เป็นกุศลแล้วในขณะที่ฟังพระธรรม** ซึ่งก็หมายรวมถึงการพิจารณาไตร่ตรอง การสนทนา การสอบถามจากกัลยาณมิตรผู้ที่มีปัญญาด้วย ทั้งหมดทั้งปวงนั้น เป็นไปเพื่อความเจริญขึ้นของปัญญาทั้งสิ้น แต่จะเจริญขึ้นมากน้อยแค่ไหนนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับที่การสะสมมาของแต่ละบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้ว ถ้าไม่ขาดการฟัง มีความคุ้นเคยกับการฟังพระธรรม ฟังบ่อยๆ เนื้อๆ ถึงอย่างไรก็ต้องเข้าใจอย่างแน่นอน

ทุกคนที่ได้ฟังพระธรรม ก็เพื่อประโยชน์ที่จะได้มีธรรมเป็นเครื่องอยู่ แต่ถ้าไม่ฟังพระธรรม เว้นจากการฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงเสียแล้ว จะไม่มีธรรมเป็นเครื่องอยู่ได้เลย ก็น่าจะพิจารณาได้ว่า ก่อนที่จะได้ฟังพระธรรม มีธรรมเป็นเครื่องอยู่หรือยัง และเมื่อได้ฟังแล้ว มีธรรมเป็นเครื่องอยู่หรือยัง? เพราะขณะใดที่อบรมเจริญปัญญาและเจริญกุศลประการต่างๆ ขณะนั้น ก็มีธรรมเป็นเครื่องอยู่ คือมีกุศลธรรมประการต่างๆ มีปัญญาที่เข้าใจถูกเห็นถูก เป็นต้น เป็นเครื่องอยู่ โดยอาศัยจากการฟังแล้วเข้าใจ และเห็นประโยชน์ของการที่จะได้เข้าใจความจริงยิ่งขึ้นต่อไป เพราะเหตุว่า กุศลธรรมทั้งหลาย จะเจริญขึ้นได้ ก็เพราะมีปัญญาที่ค่อยๆ เข้าใจเพิ่มขึ้นนั่นเอง ดังนั้นแล้ว ก็ควรอย่างยิ่งที่จะได้ฟัง ได้ศึกษาพระธรรม สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูก สะสมเป็นที่ฟังให้กับตนเองต่อไป เพราะประโยชน์สูงสุดของการได้เกิดมาเป็นมนุษย์นั้น อยู่ที่การมีโอกาสได้สะสมปัญญา ความเข้าใจถูกเห็นถูกดังกล่าว.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร . ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖]